

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ποιητική αυτοβιογραφία

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ
Το αίμα νερό. Μυθιστόρημα
σε σαράντα πέντε πράξεις
 εκδ. Πατάκη, σελ. 74

Από τη θέση του εαυτού ως άλλου και του βιώματος ως μύθου εκκινεί η ενδότατη συνομιλία, που διαμείβεται στο βιβλίο του Χάρη Βλαβιανού. Αφηγητής είναι το «εγώ», μεταμφιεσμένο στο δεύτερο πρόσωπο ενικού και το τέχνασμα αυτής της αποστασιοποίησης επιτρέπει την απεύθυνση εις εαυτόν ενός λόγου, που έχει χάσει την αυτοβιογραφική του ταυτότητα και εκφέρεται πλέον σαν μύθευμα. Το είδωλο τοποθετείται σε ένα πεδίο μάχης, όπου αντιμετρείται με ιστορίες, λέξεις και μηνύες, ενόσω αντιπαλεύει την ίδια την υποκειμενικότητά του. Αυτό το αφηγηματικό σχήμα προϋποθέτει τη διχοτόμηση εκείνου που ιστορεί, σε δύο υποστάσεις, εκ των οποίων η μία βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους ενσυνειδησίας, ενώ η άλλη εμμένει στην απώθηση. Ο λόγος του ομιλούντος υποκειμένου τείνει να άρει την αφωνία και τη λήθη του έτερου, αποστομωμένου ημίσεός του.

Η εκφορά στο δεύτερο πρόσωπο ενικού δίνει στο κείμενο το ύφος μιας επίμονης υπενθύμισης, ενθαρρύνοντας την ανάκληση και ταυτόχρονα την αναδιάταξη των σημείων αναφοράς του εαυτού, στον βαθμό που η μνήμη, όπως η γραφή, νεύει περισσότερο προς την πλάνη παρά στην αποκάλυψη. Από το άλλο μέρος, ξέρουμε πως ο εαυτός, τόσο αυτός που προτείνουμε στους άλλους όσο και αυτός που δεχόμαστε να επωμιστούμε, είναι εν πολλοίς ένα σύμφυρμα αποσιωπήσεων, παραχαράξεων και αυταπατών. Συνεπώς, σε κάθε βιοματική εξιστόρηση και σε

κάθε αναδρομή, ενεδρεύει η εξαπάτηση. Ο Βλαβιανός έχει επίγνωση της ανέφικτης ειλκρινείας, γι' αυτό προσδιορίζει στον υπότιτλο το βιβλίο του «μυθιστόρημα σε σαράντα πέντε πράξεις». Οι «πράξεις» παραπέμπουν άμεσα στο θεατρικό ιδιόλεκτο, υποδεικνύοντας την εσκεμμένη δραματοποίηση της αφήγησης. Θα ήταν άστοχο, λοιπόν, να δούμε τους επιμερισμούς του κειμένου σαν ενσταντανέ ενός οικογενειακού άλμπουμ, χωρίς να εστιάσουμε την προσοχή στη σκηνοθεσία των στιγμιότυπων, που αιχμαλωτίζουν αδρές όψεις των δύο κεντρικών μορφών, της μητέρας και του πατέρα, μόνο για να υποδηλώσουν τη βαρύτητα όλων όσα αποκλείστηκαν από το καθάρισμα.

Τα πεζά κατάγονται πρόδηλα από την ποίηση, πυκνώνοντας σε κοφτές, σκληρές φράσεις ένα ψυχόδρομα, το ανάπτυγμα του οποίου εκτείνεται πέρα από τη σελίδα. Τα θραύσματα, που αποκολλώνται από το ραγισμένο οικογενειακό μωσαϊκό, εξεικονίζουν ψηφίδες από την παιδική και εφηβική ηλικία του αφηγητή, εκβάλλοντας σε πικρότατα συναισθήματα, από τα οποία δεν διυλίζεται παρά το ψυχικό τους αποτύπωμα. Ο Βλαβιανός δείχνει να εμπιστεύεται τη μνησικακία και την τιμωρητική δύναμη των λέξεων. Οι σπαραξικάρδιες επιστολές της μητέρας, τα λόγια, που ο πατέρας ποτέ δεν χαράμισε για τον γιο, καταφεύγοντας την ύστατη ώρα στην αλαλία του κόματος, καθώς και τα εξαγριωμένα ποιήματα στο

Adieu, που κατευδώνουν διά της γραφής τους δύο αμετανόητους απόντες, συνιστούν γλωσσικές χειρονομίες απροσχημάτιστης βιαιότητας.

Δεν ξέρω αν ο Βλαβιανός τελεί πάνω στο χαρτί μια κηδεία, είναι, ωστόσο, εμφανές πως κήδετα του αποθησαυρισμένου πόνου με πνεύμα φλεγματικό, για να διαφυλάξει κληροδοτήματα αθέλητα στη ζωή, πολύτιμα

όμως για τη γραφή. Με μια δόλια αλχημεία, που συντελείται στις σελίδες, το αίμα γίνεται νερό αίροντας την οφειλόμενη δικαίωση των νεκρών και το μελάνι των λέξεων ενσταλάζεται σαν καταλύτης στα δύο κατεξοχόν ζείδωρα υγρά. Με λογής τεχνάσματα ο Βλαβιανός αποδύεται στη μυθοπλασία του εαυτού, που την ίδια στιγμή κατατείνει στη διαφυγή από αυτόν. Στην εν κρυπτώ αυτοβιογραφία του δεσπόζει η αγωνία της μεταστοιχείωσης της ανάμνησης σε ποιητική πράξη ή,

αλλιώς, σε ποίηση της ύπαρξης.

Ετσι συμβαίνει και στη ζωή, μας πλάθουν οι απώλειες και οι ματαιώσεις, όμως η γραφή κατορθώνει αναστάσεις και ταφές, που μόνο εκείνη έχει τη δικαιοδοσία να τελέσει. Και σε αυτή τη μυσταγωγία, που δεξιώνεται η σελίδα, το αίμα μπορεί να αραιώνει σε νερό, ο πόνος να πυκνώνει σε φράσεις κολοβές σαν πνιγμένες κραυγές και το εκλιπόν ρήμα του τίτλου να αφήνει ανοικτά όλα τα ενδεχόμενα, γιατί στη λογοτεχνία καμία προδοσία δεν είναι αθέμιτη.

